Stockholms universitet

BESLUT
2026-10-29

Dnr SU FV-2382-26

Områdesnämnden för humanvetenskap

Stefan Helgesson
Vicerektor

Justitiedepartementet
Regeringskansliet

Handläggare:
Karolina Alveryd

Yttrande över remiss: Polismyndighetens hemställningar om ändring i 4 kap. 5 och 10 §§ lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Justitiedepartementet inkomma med synpunkter på remiss av *Polismyndighetens hemställningar om ändring i 4 kap. 5 och 10 §§ lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.* Hemställan har remitterats till Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Synpunkter har inkommit från Juridiska fakulteten och redovisas i bifogad bilaga, som utgör områdesnämndens svar.

Stefan Helgesson

Karolina Alveryd

Stockholms universitet

2026-10-27 Dnr SU FV-2382-26

Juridiska fakultetskansliet Områdesnämnden för humanvetenskap

Remissvar Polismyndighetens hemställningar om ändring i 4 kap. 5 och 10 §§ lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Hemställningarna om de två ändringarna berör i grunden samma kärnfråga, nämligen om och i så fall hur avsteg får göras från utgångspunkten att det är svenska myndigheter som ska agera på svenskt territorium. Myndigheterna ska alltså ha kompetens och förmåga att sköta sina uppgifter utan hjälp från andra länder. Denna grundförutsättning framgår implicit av 1 kap 8 § regeringsformen (1974:152).

I undantagsfall finns dock möjligheter till internationellt samarbete, exempelvis i form av operativa polisiära insatser med utländska myndigheter på svensk mark enligt lag om internationellt polisiärt samarbete (LIPS). Sådana samarbeten, som bland annat har sin grund i Prümråds- och Atlasrådsbesluten, innebär att Polismyndigheten fortsatt har ansvaret för allmän ordning och säkerhet i riket, men att utländska polismyndigheter genom olika typer av insatser kan komplettera och assistera i allvarliga situationer.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har inte någon anledning att ifrågasätta polismyndighetens bedömning av det internationella säkerhetsläget, hotbilden mot Sverige eller behovet av ökat internationellt polisiärt samarbete för att hantera gränsöverskridande brottslighet.

Genom Atlasrådsnätverkets arbete samt genom ett särskilt avtal med Norge finns redan i nuläget möjligheter för svensk polis att begära bistånd från andra stater i form av insatsstyrkor för att hantera allvarliga krissituationer i riket (art 3). Av 4 kap 4-6 §§ LIPS framgår att detta samarbete emellertid har begränsats till situationer när det bedöms vara lämpligt att utländska insatsstyrkor bistår i Polismyndighetens arbete och att det sker för att ”förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott”. Möjligheten att begära assistans från utländska insatsstyrkor inom detta samarbete är alltså enligt LIPS kopplad till särskilt allvarlig brottslighet. Som betonats ovan, är det således endast i undantagsfall aktuellt för Polismyndigheten att begära hjälp från utländska insatsstyrkor. Även om de utländska tjänstemännen står under ledning av svensk polis kan de utländska

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Universitetsvägen 10 A

insatsstyrkorna involveras i myndighetsutövning, exempelvis. i form av våldsutövning på svenskt territorium.

I fråga om internationella samarbeten har regeringen en central roll och i 4 kap 5 § LIPS ställs det idag krav på att regeringen medger att Polismyndigheten begär bistånd från en främmande stats insatsstyrka, såvida det inte är fråga om en brådskande situation. Vad som enligt lagmotiven kan anses vara en sådan brådskande situation är, som Polismyndigheten har påpekat, så vitt bestämt[1] att undantaget i själva verket kan ses som huvudregeln. Även om Polismyndigheten har agerat i en sådan brådskande situation och begärt sådant bistånd från främmande stat utan medgivande från regeringen, så ska regeringen omedelbart informeras i efterhand och regeringen ska därvid pröva om Polismyndighetens begäran om bistånd ska undanröjas eller bestå. Atlassamarbetet bygger också på att särskilda överenskommelser träffas staterna emellan, som regeringen ska informeras om i förväg.

Polismyndigheten har gjort bedömningen att dagens reglering, som innebär att polisen enligt huvudregeln måste få ett medgivande från regeringen för att få begära bistånd i form av en utländsk insatsstyrka, kan leda till tidsförluster i samband med bekämpandet av terrorbrottslighet. Myndigheten anser även att undantaget från skyldigheten att begära regeringens medgivande i brådskande situationer är svårtillämpat.

Även om det är av stor vikt att svenska myndigheter har resurser för att fullgöra sina uppgifter och att de ansvarar för maktutövningen på svenskt territorium, så har lagstiftaren bedömt att internationella samarbeten av olika slag är nödvändiga ur säkerhetssynpunkt. Regleringen måste dock vara ändamålsenlig och inte innebära en onödig hämsko på polisens arbete att bekämpa terrorbrott. Regeringen ska vidare, enligt Polismyndighetens förslag, också fortsättningsvis genast underrättas om Polismyndighetens begäran om bistånd, vilket ger den en möjlighet att undanröja begäran.

Fakultetsnämnden tillstyrker därför Polismyndighetens förslag till ändring av 4 kap 5 § 2 st LIPA.

Polismyndigheten har även hemställt om att 4 kap 10 § LIPA ska ändras. Även denna lagstiftning har sin grund i EU-samarbetet på brottsbekämpningens område, närmare bestämt i fråga om insatser enligt artikel 17 Prümrådsbeslutet samt artikel 3 Atlasrådsbeslutet. Genom lagrummet möjliggörs att utländska polismän ges samma befogenheter som svenska poliser bl.a. enligt polislagen vid denna typ av samarbeten. Enligt Polismyndighetens förslag skulle även utländska tjänstemän kunna ges samma befogenheter som sina svenska kollegor rörande lag (2023:474) om polisiära befogenheter i gränsnära områden.

Fakultetsnämnden tillstyrker även detta förslag om ändring av 4 kap 10 § LIPA. Tillstyrkandet sker mot bakgrund av att ändringen skulle vara förenlig med såväl syftet

[1]Prop 2016/17:139 s. 95 ”Det räcker att det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet inte går att konstatera en konkret eller omedelbar fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Det räcker att det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet finns anledning att räkna med en akut risk av det aktuella slaget. Så kan t.ex. vara fallet när polisen har indikationer på att ett omfattande terroristattentat är under förberedande men inte kan bedöma om attentatet kommer att ske inom de närmaste timmarna eller först efter en längre tid”.

med samarbetet i Atlasnätverket och Prümrådesbeslutet som lagstiftarens strävan att i sådana sammanhang ska utländska tjänstemännen ge möjlighet att fullgöra de uppgifter som samarbetet kräver. Detta skulle även vara en mer systematisk tilltalande och enhetlig reglering, eftersom det är svårt att förstå varför befogenheterna för utländska tjänstemän att agera enligt polislagen respektive lag om polisiära befogenheter i gränsnära områden hanteras så olika.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekan, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av adjunkt Lena Sandström. Föredragande har varit Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd